ԵԴ1/0334/01/24
(ՀԿԴ/0087/01/23)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

11 մարտի 2024 թվական ք.Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին փոխարինող Արթուր Պողոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի նախագահ Արթուր Դավթյանս, ուսումնասիրելով թիվ ԵԴ1/0334/01/24 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթի ընդդատության հարցը լուծելու համար ՀՀ Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի՝ 2024 թվականի փետրվարի 23-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի Ն Ք

<u>Վարույթի դատավարական նախապատմությունը.</u>

1. 2023 թվականի մայիսի 15-ին Հակակոռուպցիոն դատարանում ստացվել է Գևորգ Արայիկի Նաջարյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 457-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական

օրենսգրքի 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 457-րդ հոդվածի 2-րդ մասով թիվ 83101322 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթը:

1.1. Հակակոռուպցիոն դատարանը 2023 թվականի մայիսի 16-ին որոշում է կայացրել թիվ ՀԿԴ/0087/01/23 քրեական վարույթը ստանձնելու և 2023 թվականի մայիսի 26-ին նախնական դատալսումներ նշանակելու մասին:

1.2. Հակակոռուպցիոն դատարանը, 2024 թվականի փետրվարի 13-ին՝ հիմնական դատալսումների ընթացքում, որոշում է կայացրել քրեական վարույթն ըստ ընդդատության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելու մասին:

2. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2024 թվականի փետրվարի 23-ին որոշում է կայացրել թիվ ԵԴ1/0334/01/24 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին՝ ընդդատության հարցը լուծելու համար:

3. Քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2024 թվականի փետրվարի 28-ին:

<u>Ընդդատության վերաբերյալ հարցը լուծելու համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.</u>

4. 2023 թվականի մայիսի 8-ի որոշմամբ Գևորգ Արայիկի Նաջարյանի նկատմամբ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 457-րդ հոդվածի 2-րդ մասով, 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով և 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով հանրային քրեական հետապնդում է հարուցվել այն բանի համար, որ *«նա նախքան հանցանքը սկսելն իր ընկեր Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի հետ պայմանավորվելով համապետ խարդախությամբ պետական բյուջեից առանձնապես խոշոր չափերով գումար հափշտակելու և այդ նպատակով օգտագործելու համար փաստաթղթեր կեղծելու, կեղծ կնիքներ պատրաստելու, ինչպես նաև կեղծ փաստաթղթերն օգտագործելու հարցի շուրջ, 2022 թվականի հունիսից հուլիսը ներառյալ ժամանակահատվածում ուղղակի դիտավորությամբ օգտագործելու նպատակով կեղծել է իրավաբանական*

նշանակություն ունեցող փաստ հավաստող կամ իրավունք վերապահող պաշտոնական փաստաթղթեր և նույն նպատակով պատրաստել կեղծ կնիքներ, ինչպես նաև օգտագործել է կեղծ փաստաթղթերը, որոնց հիման վրա ուղղակի դիտավորությամբ խաբեության եղանակով պետական բյուջեից հափշտակել է առանձնապես խոշոր չափերով՝ 558.200.000 դրամ, ինչպես նաև Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի հետ հանցանքը համատեղ կատարելու մասին ձեռք բերված նախնական պայմանավորվածությամբ՝ հանցավոր ճանապարհով ստացված՝ իր և Հայկ Քոթանջյանի կողմից պետությունից խարդախությամբ հափշտակված առանձնապես խոշոր չափերով՝ 558.200.000 դրամի հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի հանցավոր ծագումը, տնօրինման եղանակը, տեղաշարժը թաքցնելու նպատակով գումարները փոխանցել է տարբեր բանկային հաշիվներին՝ փոխանցումները ձևակերպելով որպես իր և Հայկ Քոթանջյանի կողմից իրականացվող ապօրինի գործունեությունը քողարկելու նպատակով նախապես հիմնադրած ընկերությունների միջև դուրս գրված՝ ձևական բնույթ կրող, առանց ապրանքների մատակարարման կամ առանց ծառայությունների մատուցման կեղծ հաշիվ-ապրանքագրերից առաջացած պարտքի մարում, մասնակի վճարում կամ վերջնավճար, դրամարկղի համալրում, հաշվի համալրում հիմնադրից, շահաբաժնի բաշխում, կանխիկացում-շահաբաժնի վճարում, կանխիկացում-աշխատողների աշխատավարձերի վճարում՝ այդ կերպ օրինականացնելով հանցավոր ճանապարհով՝ խարդախությամբ հափշտակված գումարները, ապա տնօրինել այդ դրամական միջոցները՝ բանկային հաշիվներից կանխիկացնելով (…)»[1]:

2023 թվականի մայիսի 8-ի որոշմամբ Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի նկատմամբ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 457-րդ հոդվածի 2-րդ մասով, 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով և 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով հանրային քրեական հետապնդում է հարուցվել այն բանի համար, որ *«նա նախքան հանցանքը սկսելն իր ընկեր Գևորգ Արայիկի Նաջարյանի հետ պայմանավորվելով համատեղ խարդախությամբ պետական բյուջեից առանձնապես խոշոր չափերով գումար հափշտակելու և այդ նպատակով օգտագործելու համար փաստաթղթեր կեղծելու,*

[1] Տե՛ս քրեական վարույթ հավելված 1, թերթեր 88-95:

կեղծ կնիքներ պատրաստելու, ինչպես նաև կեղծ փաստաթղթերն օգտագործելու հարցի շուրջ, 2022 թվականի հունիսից հուլիսը ներառյալ ժամանակահատվածում ուղղակի դիտավորությամբ օգտագործելու նպատակով կեղծել է իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստ հավաստող կամ իրավունք վերապահող պաշտոնական փաստաթղթեր և նույն նպատակով պատրաստել կեղծ կնիքներ, ինչպես նաև օգտագործել է կեղծ փաստաթղթերը, որոնց հիման վրա ուղղակի դիտավորությամբ խաբեության եղանակով պետական բյուջեից հափշտակել է առանձնապես խոշոր չափերով՝ 558.200.000 դրամ, ինչպես նաև Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի հետ հանցանքը համատեղ կատարելու մասին ձեռք բերված նախնական պայմանավորվածությամբ՝ հանցավոր ճանապարհով ստացված՝ իր և Հայկ Քոթանջյանի կողմից պետությունից խարդախությամբ հափշտակված առանձնապես խոշոր չափերով՝ 558.200.000 դրամի հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի հանցավոր ծագումը, տնօրինման եղանակը, տեղաշարժը թաքցնելու նպատակով գումարները փոխանցել է տարբեր բանկային հաշիվներին՝ փոխանցումները ձևակերպելով որպես իր և Գևորգ Նաջարյանի կողմից իրականացվող ապօրինի գործունեությունը քողարկելու նպատակով նախապես հիմնադրած ընկերությունների միջև դուրս գրված՝ ձևական բնույթ կրող, առանց ապրանքների մատակարարման կամ առանց ծառայությունների մատուցման կեղծ հաշիվ-ապրանքագրերից առաջացած պարտքի մարում, մասնակի վճարում կամ վերջնավճար, դրամարկղի համալրում, հաշվի համալրում հիմնադրից, շահաբաժնի բաշխում, կանխիկացում-շահաբաժնի վճարում, կանխիկացում-աշխատողների աշխատավարձերի վճարում՝ այդ կերպ օրինականացնելով հանցավոր ճանապարհով՝ խարդախությամբ հափշտակված գումարները, ապա տնօրինել այդ դրամական միջոցները՝ բանկային հաշիվներից կանխիկացնելով (…)»[2]:

5. Հակակոռուպցիոն դատարանը 2024 թվականի փետրվարին 19-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. *«(…) 2024 թվականի փետրվարի 6-ին ուժի մեջ մտած փոփոխություններով ստացվել է այնպես, որ փողերի լվացումն ինքնին կոռուպցիոն հանցագործություն չէ, այլ հանդիսանում է այդպիսին բացառապես, եթե կատարվել*

[2] Տե՛ս քրեական վարույթ, հավելված 1, թերթեր 95-102:

է իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով:

Միաժամանակ, Դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված և 2024 թվականի փետրվարի 6-ին ուժի մեջ մտած ՀՕ-31-Ն օրենքը չի նախատեսել որևէ անցումային դրույթ կամ մինչ նշված փոփոխությունը քննվող քրեական գործերի մասին հիշատակում: Նշվածից ակնհայտ է, որ փոփոխությունը վերաբերելի է բոլոր քրեական գործերին՝ անկախ դրանց քննության փուլից:

Հարկ է արձանագրել, որ ինչպես Գևորգ Նաջարյանը, այնպես էլ Հայկ Քոթանջյանը մեղսագրվող ենթադրյալ արարքները չեն կատարել իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով: Ավելին՝ այդ մասին որևէ նշում առկա չէ ոչ նրանց նկատմամբ հանրային քրեական հետապնդում հարուցելու մասին որոշումներում և ոչ էլ մեղադրական եզրակացությունում, ինչի մասին հավաստեց նաև հանրային մեղադրողը:

Դատարանը գտնում է, որ ընդդատության հարցը որոշելիս էական նշանակություն ունի մեղադրանքի փաստական նկարագիրը, քանի որ այն իր մեջ պետք է ներառի և դրանում պետք է նկարագրվեն մեղսագրվող արարքի բոլոր հատկանիշները, հանցակազմի տարրերը, այն որակյալ դարձնող յուրաքանչյուր հանգամանքները:

Ըստ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 10-րդ կետի՝ իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելը՝ ծառայողական ենթակայության տակ չգտնվող անձանց նկատմամբ սահմանված կարգով կարգադրիչ լիազորությունները կամ ծառայողական լիազորությունները կամ ծառայողական դիրքից բխող հեղինակությունն օգտագործելն է:

Սույն դեպքում՝ ըստ մեղադրանքի փաստական նկարագրության՝ Գևորգ Արայիկի Նաջարյանին մեղադրանք է ներկայացվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 296-

րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով այն բանի համար, որ նա (...) Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի հետ հանցանքը համապատեղ կատարելու մասին ձեռք բերված նախնական պայմանավորվածությամբ՝ հանցավոր ճանապարհով ստացված՝ իր և Հայկ Քոթանջյանի կողմից պետությունից խարդախությամբ հափշտակված առանձնապես խոշոր չափերով՝ 558.200.000 դրամի հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի հանցավոր ծագումը, տնօրինման եղանակը, տեղաշարժը թաքցնելու նպատակով գումարները փոխանցել է տարբեր բանկային հաշիվներին՝ փոխանցումները ձևակերպելով որպես իր և Հայկ Քոթանջյանի կողմից իրականացվող ապօրինի գործունեությունը քողարկելու նպատակով նախապես հիմնադրած ընկերությունների միջև դուրս գրված՝ ձևական բնույթ կրող, առանց ապրանքների մատակարարման կամ առանց ծառայությունների մատուցման կեղծ հաշիվ-ապրանքագրերից առաջացած պարտքի մարում, մասնակի վճարում կամ վերջնավճար, դրամարկղի համալրում, հաշվի համալրում հիմնադրից, շահաբաժնի բաշխում, կանխիկացում-շահաբաժնի վճարում, կանխիկացում-աշխատողների աշխատավարձերի վճարում՝ այդ կերպ օրինականացնելով հանցավոր ճանապարհով՝ խարդախությամբ հափշտակված գումարները, ապա տնօրինել այդ դրամական միջոցները՝ բանկային հաշիվներից կանխիկացնելով, իսկ Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանին մեղադրանք է ներկայացվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով այն բանի համար, որ նա (...) Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի հետ հանցանքը համապատեղ կատարելու մասին ձեռք բերված նախնական պայմանավորվածությամբ՝ հանցավոր ճանապարհով ստացված՝ իր և Հայկ Քոթանջյանի կողմից պետությունից խարդախությամբ հափշտակված առանձնապես խոշոր չափերով՝ 558.200.000 դրամի հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի հանցավոր ծագումը, տնօրինման եղանակը, տեղաշարժը թաքցնելու նպատակով գումարները փոխանցել է տարբեր բանկային հաշիվներին՝ փոխանցումները ձևակերպելով որպես իր և Գևորգ Նաջարյանի կողմից իրականացվող ապօրինի գործունեությունը քողարկելու նպատակով նախապես հիմնադրած ընկերությունների միջև դուրս գրված՝ ձևական բնույթ կրող, առանց ապրանքների մատակարարման կամ առանց ծառայությունների մատուցման կեղծ

հաշիվ-ապրանքագրերից առաջացած պարտքի մարում, մասնակի վճարում կամ վերջնավճար, դրամարկղի համալրում, հաշվի համալրում հիմնադրից, շահաբաժնի բաշխում, կանխիկացում-շահաբաժնի վճարում, կանխիկացում-աշխատողների աշխատավարձերի վճարում՝ այդ կերպ օրինականացնելով հանցավոր ճանապարհով՝ խարդախությամբ հափշտակված գումարները, ապա փնօրինել այդ դրամական միջոցները՝ բանկային հաշիվներից կանխիկացնելով։

Հետևաբար՝ թիվ ՀԿԴ/0087/01/23 քրեական գործով մեղադրյալներից որևէ մեկը ենթադրյալ արարքը չի կատարել իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով, ուստի բացակայում է մեղսագրվող հանցակազմը կոռուպցիոն բնույթի հանցանք դարձնող հանգամանքը, ինչը ենթադրում է, որ քրեական գործն այլևս ընդդատյա չէ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին։

Դատարանը նշվածը գնահատելիս հաշվի է առնում նաև այն, որ 2024 թվականի փետրվարի 13-ի դատական նիստի ընթացքում պաշտպանական կողմն առարկել է գործի քննությունը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանում շարունակելու հնարավորության դեմ՝ միջնորդելով քրեական գործն ուղարկել ըստ ընդդատության։

Հարկ է նշել, որ նմանատիպ իրավիճակների համար օրենսդիրը սահմանել է, որ այն դեպքերում, երբ հիմնական դատաքննությունների ընթացքում ի հայտ են գալիս այնպիսի փաստեր, որոնց հիման վրա վարույթը ենթակա է փոխանցման ըստ ընդդատության, ապա կողմերի համաձայնությամբ դատարանը շարունակում է վարույթը։ Կողմերից մեկի առարկության դեպքում (ինչպես սույն գործով է) վարույթը որոշմամբ փոխանցվում է ըստ ընդդատության։ Ընդ որում, առարկության դեպքում վարույթը ընդդատության փոխանցելու պահանջն իմպերատիվ է և որևէ բացառություն սահմանված չէ։

(…)

Հետևաբար՝ հաշվի առնելով այն, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքում փոխվել են ունեցել որոշակի փոփոխություններ, որի ուժով ՀՀ քրեական օրենսգրքի 296-րդ հոդվածով նախատեսված արարքը, առանց իշխանական կամ ծառայողական

լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելու, կոռուպցիոն բնույթի հանցագործություն չի համարվում, միևնույն ժամանակ, նկատի ունենալով այն, որ սույն գործով պաշտպանական կողմն առարկել է գործի քննությունը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանում շարունակելու հնարավորության դեմ, իսկ թիվ ՀԿԴ/0087/01/23 քրեական գործով մեղադրյալներին մեղսագրվող արարքներն այլևս կոռուպցիոն հանցանքներ չեն հանդիսանում, արդյունքում՝ քրեական գործը չի հանդիսանում կոռուպցիոն բնույթի՝ Դատարանը գտնում է, որ քրեական գործն ընդդատյա չէ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին (…)»[3]:

6. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2024 թվականի փետրվարի 23-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. *«(…) [Դ]ատարանը գտնում է, որ գործի քննության ընթացքում քրեական օրենսգրքի համապատասխան հավելվածում փոփոխությունների դեպքում վարույթները չպետք է փոխանցեն ըստ ընդդատության, քանի որ դրանք դատարանի կողմից ստանալու պահին եղել են ճիշտ ընտրված ընդդատությամբ և կանխավարկածը պետք է լինի գործի քննության շարունակությունը տվյալ դատարանում, այլ ոչ թե այն ըստ ընդդատության փոխանցելը:*

Դատարանի այս դատողությունը, ի թիվս այլոց, պայմանավորված է հետևյալ հիմնավորումներով.

ա. Ընդդատության կանոնները պետք է զերծ պահեն անձին դատական շրջապտույտից՝ նպաստելով գործի քննության ողջամիտ ժամկետների պահպանմանը և արդյունավետ արդարադատության իրականացմանը:

բ. Գործի ընդդատությունը որոշելը, որպես դատավարական գործողություն, որոշվում է այդ գործը ստանալու պահին գործող օրենսգրքի նորմերին համապատասխան և դատավարական նորմի հետադարձության կանոն այդ մասով նախատեսված չէ:

գ. Քրեական օրենսգրքի հավելվածի փոփոխությունը համարվում է քրեական օրենքի փոփոխություն, որի վրա լիարժեքորեն տարածվում են քրեական օրենքի հետադարձության կանոնները սահմանող նորմի կարգավորումները: Այս դեպքում

[3] Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 24, թերթեր 175-194:

հարկ է արձանագրել, որ կոռուպցիոն հանցագործությունները սահմանող հավելվածի փոփոխությունը ոչ՛ մեղմացնող, ոչ՛ խստացնող օրենք է, հետևաբար դրա կիրառությունը հետադարձ կերպով անթույլատրելի է, եթե չկա համապատասխան անցումային դրույթ ընդունված օրենքում: Այլ կերպ՝ քրեական օրենքի փոփոխությունը, որով չի բարելավվում անձի վիճակը, տարածվում է այն ուժի մեջ մտնելուց հետո ծագած իրավահարաբերությունների վրա:

դ. ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված և 2024 թվականի փետրվարի 6-ին ուժի մեջ մտած ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքը չի նախատեսում անցումային դրույթ, ըստ որի՝ դատարանների վարույթում գտնվող նախկին կոռուպցիոն բնույթի հանցագործությունների վերաբերյալ վարույթները պետք է փոխանցվեն ըստ ընդդատության: Դատարանն ընդգծում է, որ ի տարբերություն օրենսդրության փոփոխության նախկին դեպքերի, երբ օրենսդիրն անցումային դրույթի ուժով կարգավորել էր գործերի փոխանցումը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարան, այս դեպքում նման նորմ չի նախատեսել, ինչը հիմք է տալիս գալ հիմնավոր այն եզրահանգման, որ օրենսդրի կամքը եղել է հիշյալ քրեական վարույթների քննությունը գործը սկսած դատարանում մնալը: Հակառակ դեպքում հնարավոր է ստեղծվի մի իրավիճակ, երբ տարբեր ժամանակներում իրականացված օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում քրեական գործը կհայտնվի անվերջ «շրջապտույտի» մեջ: Օրինակ՝ դատարանում հիմնական դատաքննության փուլում (ապացույցների հետազոտում կամ եզրափակիչ ելույթներ) գտնվող քրեական գործը զուտ օրենսդրական փոփոխություններից ելնելով առարկայական ընդդատությամբ ուղարկվի այլ դատարան /ինչպես սույն դեպքում է/, իսկ որոշ ժամանակ անց՝ նույն հիմնավորումներով վերադարձվի այն ուղարկած դատարան:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը՝ դատարանը վերահաստատում է իր մոտեցումը, որ առարկայական ընդդատության ենթակա գործերի ցանկում փոփոխության դեպքում գործում է ճիշտ ընդդատությամբ գործը սկսած դատարանի կողմից գործի քննությունը շարունակելու կանխավարկածը, եթե այլ բան նախատեսված չէ համապատասխան ընդունված նոր օրենքով: Նման

մուրեցումը միտված է ապահովելու ընդդատության որոշման կանոնի կայունության հատկանիշը, ինչը պետք է բացառի քրեական գործերի ձևական հիմքերով «միգրացիան» դատարանների միջև:

Ամփոփվելով ամբողջ վերը նշվածը՝ դատարանը եզրահանգում է, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը սույն գործը ճիշտ ընդդատությամբ ստանալով, անցնելով հիմնական դատաքննության, լսելով կողմերի կարծիքը և ՀՀ քրեական օրենսգրքում «լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված և 2024 թվականի փետրվարի 6-ին ուժի մեջ մտած ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքի փոփոխության հիման վրա քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելով՝ ընդդատության որոշման կանոնի կապակցությամբ դրսևորել է ձևական մուրեցում և առանց նյութական ու դատավարական բավարար հիմքերի փոխանցել է գործն ըստ ընդդատության:

Անդրադառնալով ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի կողմից բերված այն փաստարկին, որ «(…) նմանատիպ իրավիճակների համար օրենսդիրը սահմանել է, որ այն դեպքերում, երբ հիմնական դատաքննության ընթացքում ի հայտ են գալիս այնպիսի փաստեր, որոնց հիման վրա վարույթը ենթակա է փոխանցման ըստ ընդդատության, ապա կողմերի համաձայնությամբ դատարանը շարունակում է վարույթը: Կողմերից մեկի առարկության դեպքում (ինչպես սույն գործով է) վարույթը որոշմամբ փոխանցվում է ըստ ընդդատության: Ընդ որում, առարկության դեպքում վարույթը ընդդատության փոխանցելու պահանջն իմպերատիվ է և որևէ բացառություն սահմանված չէ: (…)», ապա Դատարանը արձանագրում է, որ այդ կարգավորումը վերաբերում է միայն գործի քննության ընթացքում ի հայտ եկած նոր փաստերին, այլ ոչ թե օրենքի փոփոխությանը (…)»[4]:

<u>Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը.</u>

7. Սույն վարույթով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. հիմնավո՞ր է արդյոք Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական

[4] Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 25, թերթեր 6-21:

դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ԵԴ1/0334/01/24 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթը ենթակա չէր փոխանցման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան:

8. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «*Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք*»:

9. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Յուրաքանչյուր ոք, (...) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք*»:

9.1. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, *«օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան»* հասկացությունը մեկնաբանելիս նշել է. *«Այն երկրներում, որտեղ օրենքը կոդիֆիկացված է, դատական համակարգի կազմակերպումը չի կարող թողնվել դատական մարմինների հայեցողությանը, սակայն դա չի նշանակում, որ դատարաններն օժտված չեն համապատասխան ազգային օրենսդրությունը մեկնաբանելու որոշակի ազատությամբ»*[5]:

Միևնույն ժամանակ, դատական մատչելիության իրավունքի համատեքստում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ. *«Ներպետական դատական ատյանները դատավարական կանոնները կիրառելիս պետք է ձեռնպահ մնան դրանց չափազանցված ձևականացումից, որն իր ազդեցությունը կունենա դատավարության արդարացիության վրա»*[6]:

10. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ. «*(...) Գործերի պատշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար*

---

[5] Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Gorgiladze v. Georgia* գործով 2009 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգատ թիվ 4313/03, 69-րդ կետ:

[6] Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Walchli v. France* գործով 2007 թվականի հուլիսի 26-ի վճիռը, գանգատ թիվ 35787/03, 29-րդ կետ:

իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ տարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (…), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված): (…)

Պատշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հատակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխատեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիտորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը նախապատրամադրվածություն չունեն, և տվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել:

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հստակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարտադիր նախապայման են արդարադատության մատչելիության պատշաճ երաշխավորման համար (…)»[7]*:*

11. Վերոգրյալից հետևում է, որ ընդդատության կանոններն այն չափանիշներն են, որոնց հիման վրա որոշվում է, թե տվյալ գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն: Ընդդատության կանոնները կոչված են անձին զերծ պահելու դատական շրջապտույտից, որը կարող է առաջանալ, եթե դատարանները հրաժարվեն գործը վարույթ ընդունել՝ իրենց ընդդատյա չլինելու պատճառաբանությամբ:

---

[7] Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ *Գևորգ Հարությունյանի* գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, կետեր 15-16:

Ընդդատության ինստիտուտը հիմնարար նշանակություն ունեցող արժեք է, քանի որ այն անմիջականորեն կապված է անձի՝ օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարանի կողմից իր գործի քննության իրավունքի հետ: Քրեական վարույթի մասնակիցների համար պետք է կանխատեսելի լինի, թե իրենց գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն:

Անհրաժեշտ է ընդգծել, որ վարույթն ըստ ընդդատության փոխանցելիս, չպետք է դրսևորվի չափազանց ձևական մոտեցում, և պետք է հաշվի առնվի նաև արդարադատության շահը:

12. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 260-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության և Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարաններին (այսուհետ՝ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան) ընդդատյա են առաջին ատյանի կարգով իրականացվող բոլոր վարույթները, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի հավելված N 1-ով նախատեսված կոռուպցիոն հանցանքների վերաբերյալ վարույթների, որոնք ընդդատյա են հակակոռուպցիոն դատարանին»:*

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«1.Նախնական դատաքննության ընթացքում պարզելով, որ տվյալ վարույթն ընդդատյա չէ իրեն, դատարանն այդ որոշմամբ անհապաղ փոխանցում է ըստ ընդդատության:*

(…)

5. Վարույթն ըստ ընդդատության ստացած հակակոռուպցիոն կամ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը մինչև նախնական դատաքննություն նշանակելը եռօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարույթը Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ դրա առարկայական ընդդատությանը:

(…)

8. Սույն հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված դեպքում Վճռաբեկ դատարանի նախագահը, Վճռաբեկ դատարանի քրեական և հակակոռուպցիոն պալատների

նախագահները վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստանալու պահից տասնօրյա ժամկետում վերջնականապես լուծում են վարույթի առարկայական ընդդատության հարցը՝ ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ ընդունված որոշմամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում:

9. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան»:

12.1. «ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ի թիվ ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«Օրենսգրքի հավելված N 1-ում՝*

*1) **«Հոդված 296. Փողերի լվացումը»** բառերը փոխարինել **«Հոդված 296. 3-րդ մաս, 2-րդ կետ. Փողերի լվացումը՝** իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն օգտագործելով» բառերով (…)»:*

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 23-րդ և 24-րդ մասերի համաձայն՝ *«23. (…) Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններին ենթակա (…) կոռուպցիոն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը վերաբաշխվում են հակակոռուպցիոն դատարանի համապատասխան մասնագիտացում ունեցող դատավորների միջև, բացառությամբ սույն հոդվածի 24-րդ մասով սահմանված դեպքի:*

24. Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող՝ սույն մասով նախատեսված գործերը ենթակա չեն վերաբաշխման հակակոռուպցիոն դատարանին, եթե տվյալ գործով անցում է կատարվել դատաքննության փուլ»:

«Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված ՀՕ-333-Ն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *«Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի*

ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող կոռուպցիոն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը վերաբաշխվում են հակակոռուպցիոն դատարանի դատավորների միջև, եթե տվյալ գործերով անցում չի կատարվել դատաքննության փուլ»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 323-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«Հիմնական դատաքննությունն սկսվում է սույն օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգով դատական նիստը բացելով և դատաքննության մասնակիցների վերաբերյալ հաղորդումը լսելով: Այնուհետև նախագահողը կարգադրում է դատական նիստի ներկայացած վկաներին մինչև նրանց հարցաքննությունը լքել դահլիճը, իսկ դատական կարգադրիչներին հանձնարարում է միջոցներ ձեռնարկել, որ չհարցաքննված վկաները չհաղորդակցվեն արդեն հարցաքննված վկաների, ինչպես նաև դատական նիստերի դահլիճում գտնվող այլ անձանց հետ»:*

12.2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 39-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«1. Եթե օրենսդրության մեջ բացակայում է կոնկրետ հասարակական հարաբերությունը կարգավորող իրավական նորմը, սակայն օրենսդրությամբ սահմանված է համանման հարաբերությունները կարգավորող այլ իրավական նորմ, ապա այդպիսի հարաբերությունների նկատմամբ (եթե դա չի հակասում դրանց էությանը) կիրառվում են համանման հարաբերություններ կարգավորող իրավական նորմերը (օրենքի անալոգիա):(...):*

3. Օրենքի կամ իրավունքի անալոգիա չի կարող կիրառվել, եթե դրանով սահմանափակվում են անձանց իրավունքները, ազատությունները, կամ նրանց համար նախատեսվում է նոր պարտականություն կամ պատասխանատվություն, կամ խստացվում են նրանց նկատմամբ կիրառվող պատասխանատվության, հարկադրանքի միջոցները կամ դրանց կիրառման կարգը, հարկերի, տուրքերի և այլ պարտադիր վճարների վճարման կարգը, անձանց գործունեության նկատմամբ հսկողություն ու վերահսկողություն իրականացնելու պայմանները և կարգը:

4. Օրենքի անալոգիան և իրավունքի անալոգիան կարող են կիրառվել միայն, եթե տվյալ օրենքով չի արգելվում անալոգիայի կիրառումը»:

13. Նշված նորմերի համակարգային վերլուծությունից հետևում է, որ «ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքով կատարված փոփոխության արդյունքում ՀՀ քրեական օրենսգրքի 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին և 3-րդ կետերն այլևս չեն հանդիսանում կոռուպցիոն բնույթի հանցանքներ և ընդգրկված չեն ՀՀ քրեական օրենսգրքի հավելված N 1-ում, հետևաբար դրանց վերաբերյալ վարույթներն ընդդատյա են առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին: Սակայն, կատարված փոփոխությամբ որևէ կարգավորում չի սահմանվել առ այն, թե արդյո՞ք այդ փոփոխությունը պետք է տարածվի Հակակոռուպցիոն դատարանում դատաքննության փուլում գտնվող նմանատիպ վարույթների վրա, այլ կերպ՝ արդյո՞ք այդ վարույթները ենթակա են վերաբաշխման, թե ոչ:

Այդուհանդերձ, դեռևս 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 23-րդ և 24-րդ մասերով, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված ՀՕ-333-Ն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանվել է, որ ՀՀ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող կոռուպցիոն հանցագործությունների վերաբերյալ այն գործերը, որոնցով **անցում է կատարվել դատաքննության փուլ, ենթակա չեն վերաբաշխման հակակոռուպցիոն դատարանին:** Այսինքն, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքով, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-333-Ն օրենքով լուծում է տրվել համանման իրավահարաբերությանը, ըստ որի՝ դատաքննության փուլ անցում կատարված լինելու դեպքում առաջին ատյանի

ընդհանուր իրավասության դատարանի վարույթում գտնվող վարույթի փոխանցումը Հակակոռուպցիոն դատարան իրավաչափ չէ:

13.1. Հաշվի առնելով, որ ինչպես «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքը, այնպես էլ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը չեն արգելում անալոգիայի կիրառումը, ինչպես նաև այն, որ տվյալ պարագայում անալոգիայի կիրառումն անձանց իրավունքները, ազատությունները չի սահմանափակում կամ նրանց համար նոր պարտականություն կամ պատասխանատվություն չի նախատեսում՝ գտնում ենք, որ Հակակոռուպցիոն դատարանների վարույթում գտնվող՝ «ՀՀ քրեական օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ի թիվ ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի հիման վրա առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններին ընդդատյա վարույթների վերաբաշխման հարցը պետք է լուծվի ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն օրենքի 19-րդ հոդվածի 23-րդ և 24-րդ մասերին և «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-333-Ն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասին համահունչ: Այլ կերպ՝ այն վարույթները, որոնցով Հակակոռուպցիոն դատարանն անցում է կատարել դատաքննության (հիմնական դատալսումների) փուլ, ենթակա չեն վերաբաշխման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

14. Սույն վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- Հակակոռուպցիոն դատարանը 2023 թվականի հունիսի 14-ին կայացած դատական նիստի ընթացքում անցում է կատարել հիմնական դատալսումների փուլ[8]:

- Հակակոռուպցիոն դատարանը, փաստելով, որ մեղադրյալներից որևէ մեկը ենթադրյալ հանցանքները չեն կատարել *«իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններր կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունն*

[8] Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 20, թերթեր 66-70:

օգտագործելու» եղանակով՝ գտել է, որ թիվ ՀԿԴ/0087/01/23 քրեական վարույթն այլևս ընդդատյա չէ Հակակոռուպցիոն դատարանին[9]:

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանն արձանագրել է, որ Հակակոռուպցիոն դատարանը թիվ ՀԿԴ/0087/01/23 քրեական վարույթը ճիշտ ընդդատությամբ ստանալով, անցնելով հիմնական դատաքննությունների, լսելով կողմերի կարծիքը և ՀՀ քրեական օրենսգրքում «լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված և 2024 թվականի փետրվարի 6-ին ուժի մեջ մտած ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքի փոփոխության հիման վրա քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելով՝ ընդդատության որոշման կանոնի կապակցությամբ դրսևորել է ձևական մոտեցում և առանց նյութական ու դատավարական բավարար հիմքերի վարույթը փոխանցել է ըստ ընդդատության[10]:

15. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշմամբ վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ պետք է փաստել, որ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքով և «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-333-Ն օրենքով նախատեսված իրավակարգավորումների լույսի ներքո թիվ ԵԴ1/0334/01/24 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթը ենթակա չէր վերաբաշխման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, քանի որ Հակակոռուպցիոն դատարանը սույն վարույթով անցում է կատարել հիմնական դատաքննության փուլ:

16. Վերոշարադրյալը հիմք է տալիս փաստելու, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի հետևությունն այն

[9] Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:
[10] Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

մասին, որ թիվ ԵԴ1/0334/01/24 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթը ենթակա չէր փոխանցման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան, հիմնավոր է:

17. Վերոգրյալի հիման վրա, ինչպես նաև, ելնելով արդարադատության շահի պաշտպանության և վարույթի արդարացիության ապահովման՝ ողջամիտ ժամկետում քննության անհրաժեշտությունից, գտնում ենք, որ թիվ ԵԴ1/0334/01/24 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթն ընդդատյա է Հակակոռուպցիոն դատարանին:

Ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 8-րդ մասով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն Ք

Գևորգ Արայիկի Նաջարյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 457-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և Հայկ Էդուարդի Քոթանջյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 457-րդ հոդվածի 2-րդ մասով թիվ ԵԴ1/0334/01/24 (ՀԿԴ/0087/01/23) քրեական վարույթն ընդդատյա է Հակակոռուպցիոն դատարանին:

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ	ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՓՈԽԱՐԻՆՈՂ ԱՐԹՈՒՐ ՊՈՂՈՍՅԱՆ	ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՐԹՈՒՐ ԴԱՎԹՅԱՆ